

گزارشی از رؤس برنامه ۵ ساله پنجم توسعه و (۱۳۸۸-۱۳۹۲)

و نگاهی به برنامه‌های قبلی توسعه

این گزارش در چهار بخش و به شرح ذیل ارائه می‌گردد:

- ۱ - نگاهی اجمالی به آمار و شاخصه‌های برنامه‌های قبلی و علی‌الخصوص برنامه چهارم توسعه
- ۲ - دلایل عدم حصول به پیش بینی‌های برنامه چهارم
- ۳ - رؤس عمده برنامه پنجم توسعه
- ۴ - کمبودهای برنامه پنجم توسعه

***

۱ - نگاهی اجمالی به آمار و شاخصه‌های برنامه‌های قبل تا برنامه چهارم توسعه

- سهم شاغلین بخش صنعت و معدن در سال ۱۳۸۵، حدود ۱۷/۲ درصد از کل شاغلین کشور بوده و از ۲۶۰۰۰۰۰ نفر در سال ۱۳۷۵ به ۳۵۰۰۰۰۰ نفر در این سال رسیده و متوسط رشد سالیانه آن ۳/۳ درصد بوده است.
- شاغلین دارای تحصیلات عالی در بخش صنعت و معدن (شاخصی از سرمایه انسانی) از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ (فاصله ۲ سرشماری) با متوسط رشد سالیانه ۱۳/۵٪ افزایش یافته و از ۳/۵٪ در سال ۱۳۷۵ به ۹/۱٪ در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

آمار صادرات و واردات کشور در برنامه‌های سوم و چهارم توسعه

میلیارد دلار

۴ سال اول برنامه چهارم				۵ سال برنامه سوم					دوره
۸۷	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱	۸۰	۷۹	سال
۱۰۰/۵	۹۷/۶	۷۶	۶۴/۳	۴۳/۸	۳۳/۹	۲۸/۲	۲۳/۹	۲۸/۴	کل صادرات
۱۸/۷	۱۵/۳	۱۳	۱۰/۴	۶/۸	۵/۹	۴/۶	۴/۲	۳/۷	صادرات غیرنفتی
۶۸	۵۸	۵۰	۴۳	۳۸	۲۹	۲۲	۱۸	۱۵	واردات
-۴۹/۳	-۴۲/۷	-۳۷	-۳۲/۶	-۳۱/۲	-۲۳/۱	-۱۷/۴	-۱۳/۸	-۱۱/۳	تراز بازرگانی بدون نفت
%۲۷/۵	%۲۶	%۲۶	%۲۴	%۱۸	%۲۰	%۲۱	%۲۳	%۲۴/۶	نسبت صادرات غیر نفتی به واردات
۱۳/۲	۱۱/۶	۹/۶	۷/۷	۴/۸	۳/۸	۲/۸	۲/۵	۲/۲	صادرات صنعتی
۷۰	۷۵/۸	۷۴/۳	۷۴	۷۱	۶۴/۵	۶۲	۶۰/۲	۶۰	سهم صادرات صنعتی در صادرات غیرنفتی
۱۳	۱۱/۹	۱۴/۷	۱۲	۱۱	۱۱/۳	۱۰/۱	۱۰/۶	۷/۹	سهم صادرات صنعتی در کل صادرات

* در سال ۱۳۸۳، ۶۶٪ سرمایه‌گذاری در بخش صنعت توسط بخش خصوصی انجام شده این درصد در سال

۱۳۸۵ به ۶۴٪ کاهش یافته است.

* در سال ۱۳۸۶، نسبت صادرات صنعتی و معدنی به غیر از محصولات پتروشیمی و میعانات گازی به

صادرات غیرنفتی ۷۹/۵٪ به شرح ذیل بوده است:

۱- محصولات معدنی	۲۷/۹٪ = ۳۳۶۸ میلیون دلار
۲- محصولات شیمیایی	۲۳/۱٪ = ۲۷۸۵ میلیون دلار
۳- فلزات معمولی	۱۵/۴٪ = ۱۸۵۹ میلیون دلار
۴- مواد پلاستیکی - کائوچو	۶/۹٪ = ۸۳۶ میلیون دلار
	۷۳/۳٪

به عبارت دیگر ۷۳/۳٪ از صادرات صنعتی و معدنی، سهم این ۴ گروه است. عمده صادرات غیرنفتی را مواد خام و واسطه‌ای با فناوری پایین و ارزش افزوده کم تشکیل می‌دهد.

آمار صادرات و واردات خدمات فنی در برنامه‌های سوم و چهارم توسعه کشور

میلیارد دلار

برنامه چهارم				برنامه سوم					دوره
۸۷	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱	۸۰	۷۹	سال
۱۰/۸	۱۰	۸/۵	۷/۷	۶/۹	۶/۲	۵	۳/۴	۲	صادرات خدمات فنی
۱۹/۷	۱۷/۵	۱۴/۷	۱۳/۱	۱۱/۹	۱۰/۷	۸/۵	۳/۹	۳/۵	واردات خدمات فنی
-۸/۹	-۷/۵	-۶/۲	-۵/۴	-۵	-۴/۵	-۳/۵	-۰/۵	-۱/۵	تراز بازرگانی خدمات
%۵۵	%۵۷	%۵۸	%۵۹	%۵۸	%۵۸	%۵۹	%۸۷	%۵۷	نسبت صادرات به واردات خدمات

همان گونه که در جدول فوق نیز مشاهده می‌گردد تراز بازرگانی کشور در بخش خدمات فنی نیز منفی می‌باشد.

- رشد تولید ناخالص داخلی بخش صنعت در برنامه‌های توسعه

تحقق یافته	مصوب برنامه	
۸/۷	۱۴/۲	برنامه اول
۶/۴	۵/۹	برنامه دوم
۱۱/۲	۸	برنامه سوم
۸/۳	۱۱/۲	برنامه چهارم

- رشد سرمایه‌گذاری در برنامه‌های توسعه (درصد)

خصوصی		دولتی		
محقق شده	مصوب	محقق شده	مصوب	
۱/۴	۱۲/۲	۲۲/۷	۱۱	برنامه اول
۱۳/۷	-	۱/۲	-	برنامه دوم
۸/۵	۱۲/۳	۴/۹	۴/۱	برنامه سوم
سه سال اول برنامه		۴/۸٪ (کل)	۱۲/۲ (کل)	برنامه چهارم

جدول رشد ارزش افزوده سالیانه صنعت (A) - سهم صنعت در GDP (B) به شرح ذیل است

برنامه سوم					برنامه چهارم					
۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	
۱۰/۹	۱۱/۹	۱۱/۱	۱۳/۲	۱۱/۵	۱۳/۶	۱۰/۷	۸/۳			A
۱۴/۶	۱۵/۹	۱۶/۴	۱۷	۱۸	۱۹	۱۹/۷	۲۰			B

جوازهای تاسیس واحدهای صنعتی صادره

برنامه سوم								برنامه چهارم		
۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶			
۹۰۸۷	۱۷۰۹۸	۲۷۱۰۱	۲۷۵۴۸	۲۹۶۳۸	۳۱۲۰۵	۵۴۱۶۴	۴۸۱۶۳	جوازهای تاسیس صادره		
۸۷۵۷۸	۱۶۴۲۸۸	۲۶۹۲۷۷	۴۱۰۲۲۶	۷۶۳۹۸۶	۹۰۹۰۰۸	۱۴۲۳۵۱۵	۱۵۹۷۶۴۸	پیش بینی سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)		
۲۷۰۶۰۵	۴۸۵۵۲۲	۷۱۷۰۹۲	۸۲۷۵۹۳	۹۴۹۷۵۲	۹۹۷۹۴۱	۱۴۸۴۲۳		پیش بینی اشتغال (نفر)		

- در سال‌های برنامه توسعه سوم، جمعاً ۱۱۰۴۷۲ فقره جواز تاسیس در کشور صادر شده است که متوسط رشد آن در سال ۳۴/۳۸٪ بوده است.

- پیش بینی افزایش سالیانه سرمایه‌گذاری و اشتغال هم به ترتیب در این سال‌ها معادل ۷۱/۸۶٪ و ۳۶/۸۷٪ بوده است.

- در سال‌های اول تا سوم برنامه توسعه چهارم نیز جمعاً ۱۳۳۵۳۲ فقره جواز تاسیس صادر شده است که متوسط رشد سالیانه آن ۲۴٪ بوده است.

با توجه به این که آمار جوازهای تاسیس صادر شده شاخصه خوبی برای نتیجه‌گیری نمی‌باشد لذا به آمار پروانه‌های بهره‌برداری نگاه می‌کنیم.

«پروانه بهره‌برداری واحدهای صنعتی صادره»

سال	برنامه چهارم			برنامه سوم				
	۸۶	۸۵	۸۴	۸۳	۸۲	۸۱	۸۰	۷۹
پروانه بهره‌برداری صادره	۱۱۳۵	۶۷۲۸	۶۰۲۵	۴۹۲۶	۴۴۸۲	۴۱۴۷	۳۵۵۰	۳۲۶۴
سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)	A ۱۲۹۷۶۰	۷۶۸۰۱	۵۵۱۸۱	۴۹۲۴۸	۲۸۸۷۵	۱۸۰۵۹	۱۳۰۲۳	۶۴۶۲
اشتغال (نفر)	B ۱۳۴۶۰۱	۱۲۶۱۵۵	۱۲۱۳۱۹	۱۲۹۸۳۴	۱۱۳۳۷۲	۷۷۲۹۶	۷۴۵۷۸	۵۶۴۹۲
نسبت پروانه بهره‌برداری به جواز تاسیس	٪۱۶/۸	٪۱۲/۴	٪۱۹/۳	٪۱۶/۶	٪۱۶/۳	٪۱۵/۳	٪۲۰/۷	٪۳۵/۹
سرمایه‌گذاری انجام شده جهت اشتغال یک نفر	میلیون ریال ۱۹۷	۶۰۹	۴۵۶	۳۷۹	۲۵۵	۲۳۴	۱۷۵	۱۱۵
								$A \div B = \uparrow$

- در سال‌های برنامه توسعه سوم جمعاً ۲۰۳۶۹ پروانه بهره‌برداری صادر شده است که متوسط رشد سالیانه آن ۱۰٪ می‌باشد

رشد سالیانه پروانه بهره‌برداری در سال‌های برنامه سوم = ۱۰٪

- رشد سرمایه‌گذاری در سال‌های برنامه سوم = ۶۶٪

- رشد اشتغال سالیانه در سال‌های برنامه سوم = ۲۳٪

این شاخصه‌ها برای برنامه چهارم بشرح ذیل می‌باشد:

- رشد پروانه بهره‌برداری در سه سال اول برنامه چهارم سالیانه = ٪۱۶/۲

- رشد سرمایه‌گذاری در سه سال اول برنامه چهارم سالیانه = ٪۵۳/۳

- رشد اشتغال در سه سال اول برنامه چهارم سالیانه = ٪۹/۲

با عنایت به سرمایه‌گذاری‌های انجام شده و میزان اشتغال به نظر می‌رسد سرمایه‌گذاری در واحدهای کم‌کارگر با

مقیاس کوچک بیشتر شده است و یا تکنولوژی و فناوری در صنایع احداث شده ارتقاء یافته است.

مقایسه میزان و درصد پروانه بهره‌برداری به جواز تاسیس که از ۳۶٪ در سال ۷۹ به ۱۶/۸٪ در سال ۸۶ کاهش

یافته است نشان می‌دهد که فضای کسب و کار در کشور به منظور فعالیت‌های صنعتی مناسب نیست و روز به روز

هم بدتر می‌شود. در مجموع، نامناسب بودن فضای کسب و کار در کشور باعث شده که دستیابی به بسیاری از اهداف

مصوب در بخش صنعت و برنامه‌های توسعه امکان‌پذیر نشود مطابق گزارش‌های جهانی رتبه ایران در سهولت کسب

و کار در جهان در بین ۱۸۳ کشور ۱۳۷ و در امنیت سرمایه‌گذاری در بین ۱۷۸ کشور ۱۵۸ می‌باشد.

- تقسیم A بر B نشان می‌دهد که هزینه سرمایه‌گذاری برای اشتغال ۱ نفر از مبلغ ۱۱۵ میلیون ریال در سال ۷۹ به مبلغ ۸۹۷ میلیون ریال در سال ۸۶ افزایش یافته این نشان دهنده کوچک شدن مقیاس واحدهای تولیدی در کشور نیز می‌باشد برعکس آن چیزی که در جهان رایج است یعنی تولید در مقیاس‌های بزرگ

**رشد تولید ناخالص داخلی شامل: کشاورزی - نفت و گاز - صنایع و معادن (صنعت - معدن - خدمات)
طی برنامه‌های توسعه**

	پیش بینی	تحقق یافته	
برنامه اول	۸/۱	۷/۴	
برنامه دوم	۵/۱	۳/۲	
برنامه سوم	۶	۵/۵	
برنامه چهارم	۸	۶/۳	۳ سال اول برنامه چهارم

در تمامی برنامه‌های توسعه اول تا چهارم اهداف ذیل به صورت مشترک پیش بینی شده است.

- آزاد سازی اقتصاد
- ایجاد شرایط رقابتی برای اقتصاد
- کاهش هزینه‌های تولید
- گسترش صادرات صنعت و غیر نفتی
- تاکید بر ایجاد صنایع نوین و با فناوری بالا

۲ - دلایل عدم موفقیت برنامه‌ها، علی‌الخصوص برنامه چهارم توسعه

- عدم رغبت به سیاست خصوصی سازی
- به دلیل مقاومت و یا بی میلی دست‌اندرکاران حوزه‌های تصدی دولت - مدیران و شرکت‌های دولتی به خصوصی‌سازی.
- نبود نهادی مقتدر برای واگذاری شرکت‌های دولتی و عدم حضور نمایندگان بخش خصوصی در هیات عالی واگذاری.
- عدم لغو انحصارها
- وجود نگاه خودکفایی در تولید
- نامناسب بودن قوانین و مقررات و عدم ایجاد فضای مناسب در کسب و کار
- عدم ایجاد شرایط رقابتی سالم بین بخش دولتی و خصوصی:
- به دلیل دسترسی نهادهای عمومی به اطلاعات بیشتر، شرایط رقابتی سالم بین بخش خصوصی و دولتی وجود ندارد و رقابت در شرایط نابرابر انجام می‌شود.
- وجود روابط و تعامل یک طرفه بین بخش دولتی و خصوصی و به نفع بخش دولتی
- کم رنگ شدن فرهنگ کار - خلاقیت و نوآوری
- نبود اطلاعات کامل و شفاف از فعالیت‌های اقتصادی
- کم رنگ بودن نقش تشکل‌های غیر دولتی در سیاست‌گذاری‌ها

- دیدگاه کسب درآمد توسط دولت در وضع قوانین مانند: قانون مالیات‌ها - گمرک - تعرفه‌ها - ارزش افزوده و ...
- عدم ثبات اقتصادی در سیاست‌های دولت
- عدم وجود سیاست تعرفه‌ای تثبیت شده و پایدار
- وجود معافیت‌های وسیع و مکرر منطقه‌ای و کالایی که موجب بروز تخفیف‌ها، استثنائات و ترجیحات شده و زمینه‌ساز بروز رانت برای عده‌ای می‌گردد.
- عدم عضویت در سازمان تجارت جهانی و وجود قوانین متفاوت با کشورهای شریک تجاری.

۳ - سیاست‌های کلی و قابل توجه قانون برنامه پنجم توسعه

این برنامه که دارای ۹ بخش و ۱۹۹ ماده می‌باشد. با اعتباری معادل ۳۰ میلیارد ریال از طریق معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری تهیه و تدوین گردیده است (روزنامه خبر شماره ۱۹۰۱) و به شرح ذیل و در حوزه‌های مختلف تقسیم بندی شده است.

- ۱ - فرهنگی: ۱۵ ماده
- ۲ - علمی و فناوری ۱۲ ماده
- ۳ - اجتماعی ۱۸ ماده
- ۴ - اداری و مدیریت ۲۷ ماده
- ۵ - اقتصادی ۹۹ ماده
- ۶ - توسعه منطقه‌ای ۱۱ ماده
- ۷ - دفاعی، سیاست، امنیتی ۹ ماده
- ۸ - حقوق قضایی ۲ ماده
- ۹ - نظارت ۶ ماده

با توجه به اهمیت بخش اقتصادی و با توجه به این که سیاست‌های بخش صنعت نیز در این حوزه مشخص شده است لذا به طور اجمالی نگاهی می‌اندازیم به رئوس مطالب و بعضی از مواد حائز اهمیت در بخش اقتصادی در دو بخش

بخش اول: اصول مهم بخش اقتصادی

بخش دوم: بعضی از مواد بخش اقتصادی

بخش اول

اصول مهم بخش اقتصادی برنامه پنجم

- ۱ - تحقق رشد اقتصادی سالیانه به میزان حداقل ۸٪ در طول برنامه
- ۲ - جذب منابع و سرمایه‌های خارجی
- ۳ - ارتقاء سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی به یک سوم در پایان برنامه
- ۴ - بهبود فضای کسب و کار
- ۵ - ایجاد ثبات در محیط اقتصادی
- ۶ - ارائه آمار و اطلاعات به صورت شفاف و منظم به جامعه
- ۷ - تقویت و توسعه نظام استاندارد ملی
- ۸ - تغییر نگاه به درآمدهای نفتی از منبع تامین بودجه عمومی به منابع و سرمایه‌های زاینده اقتصادی

۹- ایجاد صندوق توسعه ملی به جای صندوق ذخیره ارزی با واریز سالانه ۲۰٪ از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی به این صندوق هیات امنای و بخشی از اهداف صندوق به شرح ذیل است.

هیات امنای صندوق توسعه ملی :

- ۱- رئیس جمهور
- ۲- معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور
- ۳- رئیس کل بانک مرکزی - وزیر نفت - وزیر امور اقتصاد و دارایی

هدف :

- اعطای تسهیلات به بخش‌های خصوصی - تعاونی و عمومی غیر دولتی با هدف تولید و اجرای طرح‌های توسعه‌ای

- اعطای تسهیلات به سرمایه‌گذاران خارجی به منظور جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری در ایران
- استفاده از منابع صندوق برای هزینه‌های جاری دولت ممنوع است.
- سرمایه‌گذاری مالی در بازارهای پولی و مالی داخلی و خارجی - مشارکت و اعطای تسهیلات به منظور ایجاد شرکت و بانک‌های مشترک داخلی و خارجی

- ۱۰- قطع کامل وابستگی هزینه‌های جاری دولت به درآمدهای نفت و گاز تا پایان برنامه
- ۱۱- تقویت نظام‌های قرض‌الحسنه در سیستم بانکی
- ۱۱/۵- برنامه‌ریزی جهت دستیابی به جایگاه اول منطقه در ترانزیت کالا و انرژی از طریق حمل و نقل ریلی
- ۱۲- ایجاد بازار رقابتی برای ارائه خدمات بیمه درمانی
- ۱۳- تاکید بر توسعه صادرات غیرنفتی به ویژه در بخش خدمات با فناوری بالا به منظور کاهش کسری تراز بازرگانی بدون نفت

۱۴- گسترش همه جانبه مناسبات اقتصادی با کشورهای منطقه جنوب غرب آسیا
۱۵- اولویت دادن به ایثارگران انقلاب اسلامی در عرضه منابع مالی و فرصت‌ها و امکانات و مسئولیت‌های دولتی در صحنه‌های مختلف فرهنگی و اقتصادی

۱۶- هدفمند کردن یارانه‌های آشکار و اجرای تدریجی هدفمند کردن یارانه‌های غیر آشکار
۱۷- گسترش فعالیت‌های اقتصادی در مناطق مرزی و سواحل جنوبی و جزایر با استفاده از ظرفیت‌های بازرگانی خارجی کشور

۱۸- کاهش نرخ بیکاری به ۷٪

۱۹- توسعه بخش تعاون با هدف توانمندسازی اقشار متوسط و کم درآمد جامعه به نحوی که تا پایان برنامه پنجم سهم تعاون در اقتصاد کشور به ۲۵٪ ارتقاء یابد.

بخش دوم:

اشاره به بعضی از مواد حائز اهمیت

۲۰ - اعمال تخفیف پلکانی و یا تامین بخشی از حق بیمه سهم کارفرمایان کارگاه‌هایی که با تایید و یا معرفی واحدهای وزارت کار نسبت به بکارگیری نیروی کار جدید مبادرت می‌نمایند به شرط آن که واحد تازه تاسیس بوده؛ و یا در سال قبل از آن کاهش نیروی کار نداشته باشد.

۲۱ - ترکیب مجمع عمومی بانک مرکزی به شرح ذیل است

- رئیس جمهور - وزیر امور اقتصادی و دارایی - معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور

- وزیر بازرگانی - یک نفر از وزراء به انتخاب هیات وزیران

- رئیس کل بانک مرکزی پس از تایید مجموع عمومی با حکم رئیس جمهور منصوب می‌شود

قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی با پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی و با حکم رئیس جمهوری منصوب می‌گردد.

با توجه به ترکیب مجمع عمومی بانک مرکزی و نحوه تعیین رئیس کل و قائم مقام آن به نظر می‌رسد. این بانک، یک

نهاد کاملاً دولتی بوده و در جهت اجرای سیاست‌های دولت تعریف و هدف‌گذاری گردیده است.

۲۲ - ترکیب اعضای شورای پول و اعتبار در برنامه پنجم به شرح ذیل است

- رئیس کل بانک مرکزی

- وزیر امور اقتصادی و دارایی

- معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور

- وزیر بازرگانی یا معاون وی

۲ - تن از وزراء به انتخاب هیات وزیران

۲ - نفر کارشناس پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی و تایید رئیس جمهور

- دادستان کل کشور یا معاون وی

- رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

- رئیس اتاق تعاون

- نمایندگان کمیسیون‌های اقتصادی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی (هر کدام ۱ نفر) به

عنوان ناظر با انتخاب مجلس

۲۳ - بانک‌ها و موسسات اعتباری موظفند از سال اول برنامه قبل از اعطای هر گونه وام و تسهیلات به مشتریان

(حقیقی - حقوقی) نسبت به اعتبار سنجی و تعیین حد اعتباری آنها اقدام نمایند.

۲۴ - دولت مجاز است قیمت‌گذاری را با رعایت اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به کالاهای و خدمات عمومی و

انحصاری و کالاهای اساسی محدود نماید.

۲۵ - وزارت بازرگانی مجاز است در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، امور اجرایی تنظیم

بازار اعم از تامین ذخیره‌سازی، توزیع، بازرسی و قیمت‌گذاری کالاهای و خدمات را به تشکلهای صنفی، تولیدی،

توزیعی و خدماتی، اتحادیه‌ها و تعاونی‌ها و همچنین تشکلهای مردمی واگذار نماید.

از بین ۹۹ ماده پیشنهاد شده در بخش اقتصادی برنامه پنجم توسعه، ماده فوق‌الاشاره، تنها مصوبه‌ای است که در آن به

نقش تشکلهای و اتحادیه‌ها اشاره شده و به وزارت بازرگانی اجازه داده شده است (تکلیف نمی‌کند) که اختیاراتی را به

تشکلهای و اتحادیه‌ها تفویض نماید.

* - واردات بدون انتقال ارز با مجوز وزارت بازرگانی مجاز است *

۲۶ - میانگین تعرفه‌ها در پایان برنامه پنجم نسبت به پایان برنامه چهارم کاهش یابد

۲۷ - ایجاد موانع غیر تعرفه‌ای و غیر فنی برای واردات در طول سالهای برنامه ممنوع است

- ۲۸ - وضع عوارض ویژه برای صادرات مواد خام یا با ارزش افزوده پایین به پیشنهاد وزارت بازرگانی و تصویب هیات وزیران بلامانع است.
- ۲۹ - تنظیم بازار داخلی موجب ممنوعیت صدور نمی‌گردد و صدور کلیه کالاها و خدمات مجاز است.
- ۳۰ - دولت مکلف است تا پایان برنامه پنجم حداقل ۲۰٪ از مبادی ورودی و خروجی را کاهش دهد.
- ۳۱ - کل جزیره قشم در قلمرو منطقه آزاد قرار می‌گیرد - از ابتدای برنامه پنجم
- ۳۲ - در صورت فرار افراد از پرداخت مالیات، دولت مجاز است کارت بازرگانی پروانه کسب و پروانه بهره‌برداری این افراد را باطل نماید.
- ۳۳ - دولت مجاز است از ابتدای برنامه پنجم ساز و کار تعیین قیمت تضمینی محصولات کشاورزی را جایگزین خرید تضمینی نماید
- ۳۴ - به منظور توسعه صنایع میانی و پایین دست پتروشیمی، دولت مجاز است نسبت به وضع عوارض بر صادرات آن دسته از محصولاتی که برای صنایع داخلی خوراک محسوب می‌شوند به نحوی اقدام نماید که مصرف این محصولات در صنایع میانی و پایین دستی داخلی توجیه بیشتری نسبت به صادرات آن داشته باشد.
- ۳۵ - به منظور سامان دهی تشکلهای غیر دولتی فعال در بخش صنعت و معدن و استفاده از این تشکلهای در برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌ها، دولت مکلف است ضمن ساماندهی وضعیت موجود تشکلهای متناسب با اهداف استراتژی صنعتی کشور، نسبت به ایجاد نظام مهندسی صنعت در کشور اقدام نماید.
- آیین نامه نحوه تشکیل این تشکل در مرکز و استان‌ها، اختیارات و نحوه برخورد با تخلفات بنابه پیشنهاد وزارت صنایع و معادن و تصویب هیات وزیران می‌باشد.
- ۳۶ - دولت مجاز است نسبت به طبقه‌بندی و نحوه اعطای تسهیلات، تخفیف‌ها و معافیت‌های مندرج در قانون واحدهای تولیدی متناسب با میزان تولید منطقه، رشته‌های صنعتی و معدنی اقدام نماید.
- ضوابط مربوط با پیشنهاد وزارت صنایع و معادن و تصویب هیات وزیران می‌باشد.
- ۳۷ - به دولت اجازه داده می‌شود از جابجایی کالا و مسافر در جاده‌های کشور عوارض وصول کند.

«کمبودهای برنامه پنجم توسعه»

«پیشنهادهای»

- ۱ - نقش دولت در برنامه پنجم توسعه بسیار پر رنگ است و هیچ علائمی از علاقه دولت به سپردن کار به بخش خصوصی و اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی دیده نمی‌شود.
- به نظر می‌رسد با اجرای این برنامه اختیارات و وظایف دولت باز هم افزایش یابد.
- ۲ - به سیاست دولت در طی این برنامه جهت عضویت در سازمان تجارت جهانی WTO اشاره‌ای نشده است و سیاست دولت مبهم است. بهتر است تکلیف فعالان اقتصادی مشخص شود.
- ۳ - اشاره‌ای به سیاست‌های دولت در خصوص تثبیت و یا شناورسازی نرخ ارز نشده است.
- ۴ - سیاست دولت در خصوص کاهش و یا افزایش قدرت پول ملی نامشخص است.
- ۵ - راهکارهای عملی جهت ارتقاء رتبه ایران در اصلاح فضای کسب و کار و همچنین امنیت سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه‌گذاری خارجی ارائه نشده است.
- ۶ - تنظیم روابط تجاری دو و یا چند جانبه و منطقه‌ای با دیگر کشورها دیده نشده است.
- ۷ - به اصلاح مناسبات و روابط سیاسی با دیگر کشورها و راه‌های برون رفت از وضعیت فعلی و رفع و یا بی‌اثر کردن تحریم‌های بین‌المللی اشاره‌ای نشده است.

- ۸- به راه‌های مقابله با قاچاق - کم‌اظهاری و ارائه مشوق‌های صادراتی اشاره‌ای نشده است.
- ۹- در خصوص راه‌های مقابله با کاهش قیمت تمام شده محصولات تولیدی و استفاده از ظرفیت‌های خالی و بالقوه تولیدی اشاره‌ای نشده است.
- ۱۰- اصلاح ساختار سازمانی و سیاستی گمرک از دستگاه متولی وصول مالیات بر واردات و تامین بخشی از بودجه کل کشور به دستگاه مجری سیاست‌های بازرگانی و کمک در امر تسهیل مبادلات تجاری در برنامه پنجم نیاز می‌باشد.
- ۱۱- راه کارهای عملی به منظور کاهش نرخ تورم ارائه نشده است.
- ۱۲- سیاست دولت در زمینه نرخ تسهیلات بانکی نامشخص می‌باشد.

گردآوری و تنظیم

علیرضا حائری

دیماه ۸۸